

*Лазаренко Н.І., ректор ВДПУ
ім. Михайла Коцюбинського,
кандидат педагогічних наук, доцент.*

*Коломієць А.М., проректор ВДПУ
ім. Михайла Коцюбинського,
доктор педагогічних наук, професор.*

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ЯК ПАРАЛЕЛЬНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

У статті проаналізовано зміст понять глобалізація, інформатизація як процеси, які характерні для сучасного суспільства. Визначено специфіку та вплив інформаційних ресурсів на всі сфери суспільного життя.

Ключові слова: глобалізація, інформатизація, засоби комунікації.

Нині в усьому світі відбувається активний процес глобалізації, що зачіпає не лише економіку й політику, а й інші сфери людської діяльності. Процес глобалізації збігається за часом з фундаментальним переходом до інформаційного суспільства, тобто до нової всепланетарної спільноти, заснованої на інформації. У цьому процесі дедалі більшу роль відіграють сучасні засоби комунікації та інформації. Завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) втрачають значення державні кордони та визначення територіальної юрисдикції, засновані на географії. ІКТ створюють дійсно міжнародну й незалежну територію діяльності, на якій практично неможливо ефективного застосування того чи іншого національного законодавства.

Проблеми інформаційного суспільства стали предметом дослідження філософів, політологів, соціологів, фахівців гуманітарних і технічних наук. Швидкі темпи інформатизації суспільства зумовлюють кардинальні зміни в сфері виробництва та бізнесу, а також у соціальній сфері. Інформатизація суспільства – глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що домінуючим видом діяльності в сфері суспільного виробництва є збирання, накопичення, опрацювання, зберігання, передавання,

використання, продукування інформації, здійснювані на основі сучасних засобів мікропроцесорної та обчислювальної техніки, а також різноманітних засобів інформаційної взаємодії та обміну [1, с.458]. Процеси інформатизації та глобалізації сучасного суспільства базуються на сучасних технічних можливостях і властивості інформації, пов'язані з її стрибкоподібним зростанням, впливом нових інформаційних технологій на розвиток інших технологій, перетворенням інформації в основний предмет людської праці [2, с.20]. Все більше й більше людей стають членами інформаційного суспільства в якості учнів, виробників або споживачів.

У всьому світі люди сподіваються, що ІКТ приведуть до більш здорового способу життя, збільшення соціальних свобод, зростання рівня знань і продуктивності життєдіяльності. Не буде перебільшенням припустити, що майбутнім поколінням доведеться зіткнутися з необхідністю адаптуватися до нового соціального середовища, де не матерія та енергія, а інформація й наукові знання стануть основними чинниками, що визначають і стратегічний потенціал суспільства, і перспективи його розвитку.

Науковий і технічний прогрес, глобальний трансфер технологій, що створюються в найбільш розвинених країнах світу, служать одним з головних аргументів на користь провідної ролі освіти в ХХІ столітті. У той самий час рівень розвитку й використання сучасних технологій у різних країнах визначається не лише станом їх матеріальних ресурсів, а й здатністю даного суспільства виробляти, споживати й застосовувати нові знання. Це, в свою чергу, тісно пов'язано з рівнем розвитку освіти. Рушійною силою цих процесів служать ІКТ, де наукове знання та інформація все більшою мірою визначають нові шляхи зростання й підвищення добробуту та відкривають можливості для більш ефективного викорінення соціальних проблем.

Наразі ж спостерігаємо, що до численних традиційних проблем суспільства додалися ще й такі як інформаційна та цифрова нерівність.

Часто проблему інформаційної нерівності пов'язують з неоднаковим доступом до засобів масової інформації (ЗМІ), а цифрову нерівність – з неоднаковим доступом до можливостей, що створюються сучасними ІКТ. Обидві згадані проблеми є двома сторонами однієї глобальної соціальної проблеми залежності успіху людини від її вміння використовувати ІКТ та інформацію, вчасно одержану із ЗМІ.

Очевидно, що проблема інформаційно-цифрової нерівності тісно пов'язана з проблемою формування та розвитку інформаційної культури та з проблемою організації неперервної освіти населення. Тому не дивно, що лідери більшості країн світу, прагнучи підготувати своїх громадян до того, щоб гідно відповісти на виклики ХХІ століття, заявляють про намір організації неперервної освіти, «освіти впродовж життя», оскільки для інформаційного суспільства потрібні громадяни, які володіють необхідними знаннями й технологіями [3; с.4].

Методики навчання та розвитку, соціальні й професійні вимоги, глобалізація комунікативних, економічних і політичних проектів, пов'язаних з побудовою нового суспільства, – все це суттєво залежить від рівня залучення ІКТ в освітній процес. В іншому випадку суспільству загрожує хронічне відставання в цих областях і, по суті, неспроможність у розв'язанні тих завдань, які ставить перед нами ХХІ століття.

Нині ряд провідних країн світу ІКТ вважаються основним компонентом у підвищенні якості освіти шляхом внесення змін у навчальні курси, навчання новим практичним навичкам і розширення змісту знань. В інших країнах ІКТ використовуються в основному для полегшення доступу до освіти різних груп населення, або в більш вузьких цілях допомоги в самостійному навчанні за допомогою освітніх програм на радіо і телебаченні. Треті країни віддають перевагу використанню технологій для трансформації умов навчання або задоволення особливих потреб різних категорій учнів.

Як показала практика, ІКТ пропонують вражаючі можливості й перспективи застосування в процесі викладання і навчання, підтверджуючи тим самим, що людство перебуває на порозі освітньої революції, результатом якої стануть кардинальні зміни в усіх сферах людського життя.

З появою всесвітньої мережі Інтернет сучасна людина, як представник виду *Homo Sapiens*, на рубежі ХХ-ХХІ століть, фактично, перетворюється в унікальний новий вид – *Homo Cyberus*, а психолого-педагогічна наука збагатилася появою інноваційного соціально-педагогічного феномена – процесу кіберсоціалізації людини. Термін кіберсоціалізація був визначений як локальний процес якісних змін структури особистості, що відбувається в результаті соціалізації людини в кіберпросторі віртуального Інтернет-середовища, тобто в процесі використання його ресурсів і комунікації з віртуальними агентами соціалізації, що зустрічаються людині в глобальній мережі Інтернет (насамперед, в процесі листування по e-mail, на форумах, в чатах, блогах, телеконференціях і online-іграх).

У процесі кіберсоціалізації, а саме виходячи зі специфіки представленості та впливу факторів кіберпростору Інтернет-середовища на процес соціалізації особистості, у людини виникає цілий ряд нових очікувань та інтересів, мотивів і цілей, потреб і установок, а також форм психологічної та соціальної активності, безпосередньо пов'язаних з кіберпростором.

Повсюдне використання ІКТ в освіті вимагає формулювання кардинально нових етичних, психологічних, правових і моральних принципів застосування цих технологій у процесі навчання. Ці технології не просто множать наші інтелектуальні можливості, розкривають людському розуму нові горизонти й нові виміри, а й створюють упорядковану систему нової глобальної культури. Разом з тим, глобальна природа ІКТ не лише відкриває найширші можливості для поширення знань, а й збільшує небезпеку конфлікту між цінностями та нормами,

властивими різним культурам. Для того щоб глобальне інформаційне співтовариство розвивалось за принципом культуровідповідності, необхідно розробити ефективні механізми обміну інформацією, що стримують розмивання національної й культурної самобутності.

До числа найбільш важливих переваг в області запиту інформації, що надаються Інтернет, слід віднести збільшення доступності довідкових матеріалів і даних для всіх категорій користувачів. Інтернет є справді відкритою технологією, що дозволяє користувачам з будь-якими апаратними та програмними засобами витягувати з мережі необхідну інформацію незалежно від місця знаходження баз даних і знань. Тим самим, в рамках національних освітніх систем долається нерівномірність розподілу інформаційних баз, зазвичай сконцентрованих у великих центрах.

Інтернет-системи дозволяють зберігати велику кількість інформації різноманітного типу. У зв'язку з цим більшість дослідників згодні з тим, що потенційно найбільш багатим джерелом інформації в Інтернет можуть стати не розрізнені та орієнтовані на вузькі предметні галузі знань бази даних, а комплексні віртуальні бібліотеки. Саме віртуальні бібліотеки стають джерелом інформації, до яких найчастіше звертаються студенти.

Цифрова форма подання інформації в Інтернет і постійно зростаюча продуктивність обладнання уможливили обробку й поширення в мережі не лише текстів, а й аудіозаписів, зображень і відеофільмів, тому віртуальні бібліотеки Інтернет поступово трансформуються в мультимедіа, або цифрові бібліотеки.

Нині розвиток Інтернет перетворився на чинник глобального значення, що відкриває нові перспективи вдосконалення світової освітньої системи. Це відбивається як на технічній оснащеності освітніх установ, їх доступі до світових інформаційних ресурсів, так і на використанні нових видів, методів і форм навчання, орієнтованих на активну пізнавальну діяльність тих, хто навчається.

Проте стрімкий розвиток ІКТ, Інтернет, їх проникнення в систему освіти на всіх рівнях все більшою мірою переконує нас у тому, що вони самі по собі не в змозі вирішити головного завдання освітнього процесу: підвищення якості освіти. Для цього необхідні нові методичні та навчальні матеріали, широкий інформаційний обмін у сфері використання ІКТ в навчальному процесі, масштабна підготовка й перепідготовка викладачів усіх рівнів системи освіти.

Список використаної літератури:

1. Коломієць А. М. Тенденції розвитку вищої освіти / Коломієць А. М., Коломієць Д. І. // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб.наук.пр. – Випуск 42 / Редкол.: І.А.Зязюн та ін. – Київ-Вінниця : ТОВ фірма „Планер”, 2015. – С.456-461.

2. Лазаренко Н. І. Структурні компоненти інформаційної культури викладача педагогічного вищого навчального закладу / Н. І. Лазаренко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка та психологія. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. – Вип.47. – С.18-23.

3. Ничкало Н. Г. Інформаційне суспільство і розвиток субдисциплін педагогічної науки / Н. Г. Ничкало // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Збірник наукових праць. – Київ – Вінниця: ДОВ „Вінниця”, 2012. – С.24-32.

4. Сисоєва С. О. Інтернет-технології: можливості для неперервної професійної освіти / Сисоєва С.О. // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: Збірник наукових праць. – Львів: ЛДУ БЖД, 2006. – С.65-71.

Lazarenko N.I., Kolomiets A.M.

GLOBALIZATION AND INFORMATICS AS PARALLEL PROCESSES IN MODERN SOCIETY

The article analyzes the content of the concepts of globalization, informatization as processes that are characteristic of modern society. Specificity and influence of information resources on all spheres of public life are determined.

Key words: globalization, informatization, means of communication.

-----***-----